

Prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”)

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 maja 2012 r. zawierające zalecenia dla Komisji w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 864/2007 dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II) (2009/2170(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 225 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- uwzględniając art. 81 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego ust. 2 lit. c),
- uwzględniając art. 8 i 10 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC) oraz art. 7 i 11 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając zbliżające się przystąpienie Unii do tej konwencji zgodnie z art. 6 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej,
- uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych¹, a także wniosek w sprawie jego przekształcenia (COM(2010)0748),
- uwzględniając wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 7 marca 1995 r. w sprawie C-68/93, Shevill [1995] Zb. Orz. I-415,
- uwzględniając wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 października 2011 r. w połączonych sprawach C-509/09 i C-161/10 eDate Advertising GmbH²,
- uwzględniając opinię rzecznika generalnego Manciniego w sprawie 352/85 Bond van Adverteerders and Others v Netherlands [1998] Zb. Orz. 2085, wyrok w sprawie C-260/89 Elliniki Radiofonia Tileorasi (ERT-AE) [1991] Zb. Orz. I-2925, wyrok i opinię rzecznika generalnego Van Gerven w sprawie C-159/90 Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd [1991] Zb. Orz. I-4685 oraz opinię rzecznika generalnego Jacobsa w sprawie C-168/91 Christos Konstantinidis [1993] Zb. Orz. I-1191,
- uwzględniając pierwotny wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (COM(2003)0427),
- uwzględniając swoje stanowisko z dnia 6 lipca 2005 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II)³,

---

¹ Dz.U. L 12 z 16.1.2001, s. 1.

² Dotychczas nieopublikowany w Zbiorze Orzeczeń.

³ Dz.U. C 157 E z 6.7.2006, s. 370.

- uwzględniając rozporządzenie (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (rozporządzenie Rzym II) ¹, w szczególności jego art. 30 ust. 2²;
- uwzględniając analizę porównawczą zleconą przez Komisję dotyczącą sytuacji w 27 państwach członkowskich, jeżeli chodzi o prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych wynikających z naruszenia prawa do prywatności i innych dóbr osobistych³,
- uwzględniając rzekome zjawisko tzw. turystyki zniesławienia⁴,
- uwzględniając brytyjską ustawę o zniesławieniu⁵,
- uwzględniając wysłuchanie publiczne, które odbyło się w dniu 28 stycznia 2010 r. ⁶,
- uwzględniając dokumenty robocze sporządzone przez sprawozdawcę Komisji Prawnej, a

---

¹ Dz.U. L 199 z 31.7.2007, s. 40.

² Nie później niż do dnia 31 grudnia 2008 r., Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu opracowanie dotyczące sytuacji w dziedzinie prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych wynikających z naruszenia prawa prywatności i innych dóbr osobistych, uwzględniające zasady odnoszące się do wolności prasy i swobody wypowiedzi w mediach i kwestii kolizyjno-prawnych związanych z dyrektywą 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych.

³ Sprawozdanie ostateczne JLS/2007/C4/028.

⁴ Patrz również: piąty wykład publiczny na cześć Ann Ebsworth wygłoszony przez Lorda Hoffmanna w dniu 2 lutego 2010 r. i publikacja Trevora C. Hartleya „'Libel Tourism' and Conflict of Laws”, ICLQ, tom 59, s. 25, styczeń 2010 r.

⁵ Opublikowana jako dokument do konsultacji pod adresem <http://www.justice.gov.uk/consultations/docs/draft-defamation-bill-consultation.pdf>, patrz również pierwsze sprawozdanie wspólnej komisji parlamentu brytyjskiego pod adresem <http://www.publications.parliament.uk/pa/jt201012/jtselect/jtdefam/203/20302.htm>

⁶ Wysłuchanie w sprawie praw dotyczących dóbr osobistych, a w szczególności zniesławienia w kontekście prywatnego prawa międzynarodowego, szczególnie rozporządzenia Rzym II. Stenogramy wystąpień poszczególnych uczestników dostępne są pod następującym adresem <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/eventsCom.do?page=2&product=CHE&language=EN&body=JURI>

także ogromną liczbę opracowań naukowych na ten temat¹,

- uwzględniając art. 42 i 48 Regulaminu,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Prawnej (A7-0152/2012),
- A. mając na uwadze, że po wyroku w sprawie Shevill Trybunał Sprawiedliwości stwierdził w sprawie eDate Advertising, że art. 5 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w wypadku naruszenia dóbr osobistych za pośrednictwem treści opublikowanych w witrynie internetowej, osoba, która uważa się za poszkodowaną, może wytoczyć powództwo dotyczące odpowiedzialności za całość doznanych krzywd i poniesionych szkód bądź przed sądami państwa członkowskiego, w którym wydawca tych treści ma swoją siedzibę, bądź przed sądami państwa członkowskiego, w którym znajduje się centrum jej interesów życiowych; osoba ta może również, zamiast powództwa dotyczącego odpowiedzialności za całość doznanych krzywd i poniesionych szkód, wytoczyć powództwo przed sądami każdego państwa członkowskiego, na którego terytorium treść umieszczona w sieci jest lub była dostępna; sądy te są właściwe do rozpoznania jedynie krzywdy lub szkody spowodowanych na terytorium państwa członkowskiego sądu, przed którym takie powództwo zostało wytoczone;
- B. mając na uwadze, że w rozporządzeniu Rzym II brakuje przepisu pozwalającego na określenie prawa dotyczącego naruszeń prawa do prywatności i innych dóbr osobistych;
- C. mając na uwadze, że na ustalenie właściwej zasady ma wpływ kontrowersja wokół tzw. turystyki zniesławienia polegającej na wyborze miejsca, w którym strona skarżąca decyduje się wszcząć postępowanie o zniesławienie, z uwagi na możliwość uzyskania jak najkorzystniejszego rezultatu – zwykle są to Anglia lub Walia, postrzegane jako jurysdykcje najbardziej przyjazne dla skarżących na świecie; mając na uwadze, że kwestia ta nie dotyczy wyłącznie Wielkiej Brytanii, lecz także innych jurysdykcji;

---

¹ DT\820547EN.doc i DT\836983EN.doc.; patrz w szczególności publikacje następujących naukowców z lipca 2010 r. z sympozjum internetowego poświęconego rozporządzeniu Rzym II i zniesławieniu <http://conflictoflaws.net/2010/rome-ii-and-defamation-online-symposium>: Jana von Heina, profesora prawa cywilnego, prawa prywatnego międzynarodowego i prawa porównawczego na Uniwersytecie w Trewirze w Niemczech (któremu sprawozdawca jest szczególnie wdzięczny za wniosek przedstawiony w tym dokumencie), Trevora Hartleya, emerytowanego profesora London School of Economics, Andrew Dickinsona, prowadzącego gościnnie badania w zakresie prywatnego prawa międzynarodowego w British Institute of International and Comparative Law oraz gościnnie wykładający na University of Sidney, Oliviera Boskovica, profesora prawa na University of Orléans, Bettiny Heiderhoff, profesor prawa na Uniwersytecie w Hamburgu, Nerei Magallón, byłej profesor prawa na Uniwersytecie Kraju Basków, aktualnie wykładającej prywatne prawo międzynarodowe w Santiago de Compostela, Louisa Perreau-Saussine'a, profesora prawa na Uniwersytecie w Nancy, a także Angeli Mills Wade, dyrektor wykonawczej European Publishers Council. Patrz również publikacja Jana-Jaapa Kuipersa „Towards a European Approach in the Cross-Border Infringement of Personality Rights”, 12 German Law Journal 1681-1706 (2011), dostępna pod adresem <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=1379>. Informacje nt. UE i praw podstawowych można znaleźć w publikacji Darcy'ego S. Bindera, The European Court of Justice and the Protection of Fundamental Rights in the European Community: New Developments and Future Possibilities in Expanding Fundamental Rights Review to Member State Action, dokument roboczy Jean Monnet nr 4/95 pod adresem <http://centers.law.nyu.edu/jeanmonnet/papers/95/9504ind.html>.

- D. mając na uwadze, że wysokie koszty prowadzenia postępowania w tej jurysdykcji oraz potencjalnie wysoki poziom odszkodowania, jakie może zostać zasądzone są rzekomo inhibitorami swobody wypowiedzi; mając na uwadze, że tam, gdzie koszty postępowań sądowych są wysokie, wydawcy mogą zostać zmuszeni do zawarcia ugody, nawet jeżeli uważają, że mają dobre argumenty na swoją obronę;
- E. mając na uwadze, że ustawa o zniesławieniu, która będzie wkrótce dyskutowana w parlamencie Wielkiej Brytanii, może w dużym stopniu przyczynić się do zniesienia rzekomego ograniczania swobody wypowiedzi wydawców, choć wydaje się mało prawdopodobne, że rozwiąże ona trudną kwestię wysokich kosztów sądowych;
- F. mając na uwadze, że internet wprowadził dodatkowe utrudnienie w postaci powszechnej dostępności wirtualnej w połączeniu z trwałą obecnością wpisów, pojawieniem się blogów oraz możliwością umieszczania anonimowych wpisów w internecie;
- G. mając na uwadze, że wolność prasy i środków masowego przekazu to podstawowe elementy społeczeństwa demokratycznego;
- H. mając na uwadze, że muszą być dostępne środki prawne w przypadku naruszania tej wolności, szczególnie ze szkodą dla życia prywatnego i dobrej reputacji ludzi¹; mając na uwadze, że każde państwo członkowskie powinno zapewnić dostępność tego rodzaju środków oraz ich skuteczność na wypadek naruszenia tego rodzaju praw; mając na uwadze, że państwa członkowskie powinny dążyć do dopilnowania, aby niewspółmiernie wysokie koszty prawne w praktyce nie doprowadziły do odmowy skarżącemu dostępu do sprawiedliwości; mając na uwadze, że koszty postępowania sądowego mogą być również rujnujące dla mediów;
- I. mając na uwadze, że każde państwo powinno określić równowagę pomiędzy prawem do poszanowania życia prywatnego, które gwarantuje art. 8 EKPC, a prawem do swobody wypowiedzi zagwarantowanym w art. 10 EKPC w sposób, jaki uważa za stosowny;
- J. pomimo to, mając na uwadze przystąpienie Unii do EKPC, może ona z czasem znaleźć wspólny mianownik dla spraw transgranicznych dotyczących swobody dostawy towarów i świadczenia usług w wyniku tzw. rozwoju dialektycznego, którego spodziewał się rzecznik generalny Mancini w sprawie Bond van Adverteerders; mając również na uwadze wyroki w sprawach Elliniki Radiofonia Tileorasi i Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd., a także opinię rzecznika generalnego Jacobsa w sprawie Christos Konstantinidis; w rzeczy samej w sprawie Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd² rzecznik generalny Van Gerven wysunął propozycję, aby „krajowa zasada, która – aby dowieść, że jest zgodna z prawem [Unii] – musi opierać się na koncepcjach prawnych, takich jak nadrzędny wymóg interesu publicznego lub polityki publicznej (...) weszła w zakres prawa [Unii]” w związku z tym, że choć państwa członkowskie mają taką samą swobodę w definiowaniu koncepcji interesu publicznego lub polityki publicznej, zakres tych koncepcji w przypadku środków wchodzących w zakres prawa unijnego podlega jednak kontroli unijnej i muszą być one „uzasadnione i określone w sposób jednolity w całej [Unii] na mocy prawa [unijnego], a w związku z tym muszą uwzględniać ogólne zasady odnoszące się do podstawowych praw i wolności”;

---

¹ Uznaje się, że w chwili obecnej reputację, jako element życia prywatnego, chroni EKPC (patrz sprawa N. przeciwko Szwecji, nr 11366/85).

² Ust. 31.

- K. mając jednak na uwadze, że nie byłoby właściwe przyjmowanie zasad prywatnego prawa międzynarodowego do celów określania prawa właściwego, zasad które są w jakimś stopniu wypaczone, aby chronić jedno prawo z korzyścią dla innego lub które są skonstruowane w taki sposób, aby ograniczyć zasięg prawa danego państwa członkowskiego, szczególnie biorąc pod uwagę istnienie klauzuli porządku publicznego w art. 26 rozporządzenia Rzym II; mając na uwadze, że szczególne znaczenie ma w związku z tym utrzymanie przepisu o kontroli porządku publicznego w rozporządzeniu Bruksela I;
- L. mając na uwadze, że kryterium najbliższego związku powinno być stosowane do prawa odpowiedzi, jako że takiej pomocy powinno się udzielać szybko i że ma ona charakter tymczasowy; mając na uwadze, że przepis ten powinien również gwarantować autonomię stron oraz możliwość zastosowania zasady właściwości *legis fori*, zgodnie z którą skarżący podejmuje decyzję o wytoczeniu procesu w sądach mediów za szkody wyrządzone mu w więcej niż jednym państwie członkowskim;
- M. mając na uwadze, że uznaje się ponadto, iż aby wspierać dobro publiczne wynikające z ograniczenia liczby sporów rozstrzyganych w sądach, wspierania dostępu do sprawiedliwości, zagwarantowania właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy swobodą wypowiedzi oraz prawem do życia prywatnego, Komisja powinna przeprowadzić ekstensywne konsultacje z zainteresowanymi stronami, w tym z dziennikarzami, środkami masowego przekazu, prawnikami i sędziami specjalizującymi się w tej dziedzinie, z myślą o zaproponowaniu utworzenia ośrodka dobrowolnego rozstrzygania sporów transgranicznych wynikających z naruszenia prawa do prywatności i innych dóbr osobistych, w tym zniesławienia, poprzez alternatywne rozstrzyganie sporów; mając na uwadze, że byłoby to bardziej postępowe i bardziej odpowiednie dla XXI wieku podejście do rozwiązywania takich sporów, które ułatwiłoby przejście do nowocześniejszej i sprzyjającej mediacji kulturze sprawiedliwości;
- N. mając na uwadze, że państwa członkowskie mogłyby zachęcać do korzystania z usług mającego powstać centrum ADR, również zezwalając na uwzględnianie w zapotrzebowaniach na środki faktu nieskorzystania z usług centrum;
- O. mając na uwadze, że ośrodek ten byłby docelowo placówką samofinansującą się;
1. zwraca się do Komisji, by w oparciu o art. 81 ust. 2 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przedstawiła wniosek, którego celem byłoby dodanie do rozporządzenia Rzym II przepisu dotyczącego prawa mającego zastosowanie do zobowiązania pozaumownego wynikającego z naruszenia prawa prywatności i innych dóbr osobistych, w tym zniesławienia, stosując się do szczegółowych zaleceń określonych w załączniku do niniejszego dokumentu;
  2. zwraca się ponadto do Komisji, by w oparciu o art. 81 ust. 2 lit. d) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przedstawiła wniosek w sprawie utworzenia ośrodka dobrowolnego rozstrzygania sporów transgranicznych wynikających z naruszenia prawa do prywatności oraz innych dóbr osobistych, w tym zniesławienia, w drodze alternatywnego rozstrzygania sporów;
  3. potwierdza, że zalecenia te są zgodne z prawami podstawowymi i zasadą pomocniczości;
  4. uważa, iż przedstawiony wniosek nie pociąga za sobą skutków finansowych;

5. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji, a także szczegółowych zaleceń przedstawionych w załączniku, Komisji oraz Radzie.

ZAŁĄCZNIK DO PROJEKTU REZOLUCJI

SZCZEGÓŁOWE ZALECENIA DOTYCZĄCE TREŚCI PRZEDSTAWIONEGO WNIOSKU

Parlament Europejski uważa, że należy dodać przytoczone poniżej punkt 32a preambuły i art. 5a do rozporządzenia (WE) nr 864/2007 dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II):

Punkt 32a preambuły

Rozporządzenie to nie powstrzymuje państw członkowskich przed stosowaniem ich zasad konstytucyjnych związanych z wolnością prasy i wolnością wypowiedzi w mediach. W szczególności zastosowanie przepisu prawa wskazanego przez niniejsze rozporządzenie, które skutkowałoby znacznym ograniczeniem zakresu tych zasad konstytucyjnych, może być postrzegane, w zależności od okoliczności sprawy i porządku prawnego państwa członkowskiego sądu rozpoznającego sprawę, jako sprzeczne z porządkiem publicznym („ordre public”) państwa siedziby sądu.

Artykuł 5a

Prawo do prywatności i innych dóbr osobistych

- 1. Prawem właściwym dla zobowiązania pozaumownego wynikającego z pogwałcenia prywatności lub praw związanych z innymi dobrami osobistymi, w tym zniesławienia, jest prawo kraju, w którym zaistniał lub może zaistnieć najbardziej znaczący element lub elementy straty lub szkody.*
- 2. Jednak prawem właściwym będzie prawo kraju, który zwyczajowo zamieszkuje pozwany/pozwana, jeżeli nie mógł/nie mogła przewidzieć znaczących konsekwencji swego działania w kraju wskazanym w ust. 1.*
- 3. W przypadku gdy naruszenie wynika z udostępnienia utworu opublikowanego lub nadanego kraj, w którym występuje lub może wystąpić jeden lub więcej najważniejszych elementów naruszenia, uznaje się za kraj, do którego usługa publikacji lub usługa nadawcza jest zasadniczo skierowana, lub, jeśli nie jest to oczywiste, kraj, w którym sprawowana jest kontrola edytorska, i prawo tego kraju uznaje się za prawo właściwe. Kraj, do którego skierowana jest usługa publikacji lub usługa nadawcza, ustala się w szczególności na podstawie języka publikacji lub audycji, lub na podstawie sprzedaży lub liczby odbiorców w danym kraju w porównaniu do całkowitej sprzedaży lub liczby odbiorców, lub na podstawie kombinacji wymienionych czynników.*
- 4. Prawem właściwym do prawa odpowiedzi lub środków równoważnych oraz wszelkich środków prewencyjnych lub prewencyjnych zakazów sądowych skierowanych przeciwko nadawcy lub wydawcy w związku z zawartością utworu opublikowanego lub nadanego będzie prawo kraju, w którym ma zwyczajową siedzibę nadawca lub wydawca.*